

Bakgrunn for vedtak

Bjørnvatn kraftverk

Valle kommune i Aust-Agder fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Norsk Vannkraft AS
Referanse	
Dato	26.05.2016
Notatnummer	KSK-notat 59/2016
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Kristine Naas

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsvæien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Norsk Vannkraft AS / Blåfall AS søker om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge Bjørnvatn kraftverk i Valle kommune i Aust-Agder. Det er søkt om å utnytte et fall på 87 m i Vassstøylåni, med inntak på kote 764 og kraftstasjon på kote 681. Vannveien vil bestå av en 1,1 km lang rørtrasé. Denne er planlagt nedgravd på hele strekningen. Det må også bygges noe veier i forbindelse med kraftverket.

Valle kommune og Aust-Agder fylkeskommune er positive til prosjektet. Valle kommune er positive til en utbygging fordi dette vil lette gjennomføringen av strømprosjektet til hytteområdene ved Bjørnvatn. Fylkesmannen i Aust-Agder har innsigelse mot prosjektet fordi det er planlagt i en viktig trekklei for villrein. Norges jeger- og fiskerforbund i Aust-Agder og Forum for natur- og friluftsliv Agder går imot prosjektet av samme grunn. Fylkesmannen og FNF Agder påpeker også at tiltaket vil ha store konsekvenser for landskapet og dette er del av begrunnelsen for at de går imot. Statens vegvesen har merknader til avkjørsel fra fv. 45. Direktoratet for mineralforvaltning har ingen merknader.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 6,2 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon med en utbyggingspris på 7,06 kr/kWh. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk, mens kostnaden er langt høyere enn det som er vanlig for småkraftverk. Selv om produksjonen isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2013-15) har NVE klarert drøyt 2,0 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Bjørnvatn kraftverk er planlagt innenfor nasjonalt villreinområde Setesdal Austei, og i tillegg innenfor et område som er avsatt som hensynssone trekkområde i Heiplanen (regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei). Området anses som særlig viktig fordi det er lite inngrep i et trekkområde som ellers er under stort press. Norge har gjennom Bernkonvensjonen et internasjonalt ansvar for å ivareta denne villreinstammen. OEDs retningslinjer sier at tiltak som vil vanskeliggjøre nasjonal oppfyllelse av internasjonale avtaler ikke kan påregne å få konsesjon.

Vi har også vektlagt bortfall av Edlandsfossen som lokalt viktig og tilgjengelig landskapselement, men konsekvenser for villreinen og samla belastning i villreinens trekkområde har vært avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Vi har også merket oss at med en utbyggingspris anslått til over 7 kr/kWh og ikke mer enn ca. 6 GWh/år i ny produksjon så er fordelene ved tiltaket etter vårt syn svært begrenset.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Bjørnvatn kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	6
NVEs vurdering	8
NVEs konklusjon	10

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Clemens Kraft, datert 6.3.2015:

«Clemens Kraft planlegger saman med fallrettseierna å utnytte deler av fallet i Vassstøylsåni i Valle i Aust-Agder til kraftproduksjon i Bjørnvatn kraftverk, og søker herved om følgende tillatelser:

I. Etter vannressursloven om tillatelse til:

- *Bygging av Bjørnvatn kraftverk som beskrevet i vedlagte søknad.*

II. Etter energiloven om tillatelse til

- *Bygging og drift av Bjørnvatn kraftverk, med tilhørende koplingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.*

Det søkes om tidsubegrenset konsesjon.

Nødvendige opplysninger om tiltaket fremgår av den vedlagte utredningen.

Søknaden om Bjørnvatn kraftverk er, som del av en større portefølje, solgt til Norsk Vannkraft AS.

Bjørnvatn kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	48
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	49
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	32
Middelvannføring	l/s	1560
Alminnelig lavvannføring	l/s	104
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	190
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	99
Restvannføring	l/s	290
KRAFTVERK		
Inntak	moh.	764 (HRV = 768)
Avløp	moh.	681
Lengde på berørt elvestrekning	m	1240
Brutto fallhøyde	M	87
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,17
Slukeevne, maks	m ³ /s	3,1
Minste driftsvannføring	m ³ /s	0,15
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	190
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	50
Tilløpsrør, diameter	Mm	1100
Tilløpsrør, lengde	M	1100
Installert effekt, maks	MW	2
Brukstid	timer	2909
PRODUKSJON		
Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	3,3
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	2,9
Produksjon, årlig middel	GWh	6,2

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	38,3
Utbyggingspris	kr/kWh	6,20

Bjørnvatn kraftverk, elektriske anlegg**GENERATOR**

Ytelse	MVA	2,2
Spenning	kV	1,0/6,6

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	2,2
Omsetning	kV/kV	1,0(6,6)/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	Ikke oppgitt
Nominell spenning	kV	22
Jordkabel/luftlinje		Ikke oppgitt

Om søker

Fallrettseiere hadde på søknadstidspunktet avtale med Clemens Kraft AS om disposisjonsrett over fallrettene med det formål å søke konsesjon for bygging av Bjørnvatn kraftverk. I brev av 26.01.2016 opplyser Clemens Kraft AS om at flere prosjekter, inkludert Bjørnvatn kraftverk, er solgt til Blåfall AS, som igjen er overtatt av Norsk Vannkraft AS. En ev. konsesjon vil dermed bli tildelt Norsk Vannkraft AS. Fallrettseiere er Torjus Lunden (gnr./bnr. 25/21) og Ånund H. Flateland (gnr./bnr. 24/6)

Beskrivelse av området

Rv 45 mellom Dalen og Setesdal går nord for Store Bjørnvatn, og passerer like sør for Lisle Bjørnvatn. Veien er relativt trafikkert med gjennomgangstrafikk fra Setesdal til Telemark.

Edlandsfossen er en markert foss som er synlig fra riksveien. Nedstrøms fossen renner elva rolig noen hundre meter før helningen blir brattere, og elva renner striere ned mot planlagt kraftstasjon. Det er imidlertid ikke flere utpregede stryk eller fosser på utbyggingsstrekningen.

Det ligger et hyttefelt øst for Lisle Bjørnvatn, samt en enslig hytte langs planlagt rørtrasé. Det er to eksisterende gangbroer over elva mellom planlagt inntak og kraftstasjon.

Nord for utbyggingsområdet passerer en større kraftlinje i retning øst-vest.

Teknisk plan*Inntak*

Inntaket er planlagt på kote 764, rett oppstrøms Edlandsfossen. Inntaksdammen er planlagt som en betong gravitasjonsdam med lengde på ca. 25 m. Største høyde blir ca. 3-4 m. Høyden på dammen skal ifølge søker tilpasses slik at damtoppen ikke blir synlig fra riksveien. Inntakskonstruksjonen legges til på elvas nord/vestside.

Slipp av minstevannføring er planlagt gjennom et rør fra inntaket nedstrøms dammen med elektromagnetisk måler og ventil som kan justeres mellom sommer- og vinterslipp.

Vannvei

Fra inntaket føres vannet i nedgravde rør. Denne rørtraseen får en lengde på ca. 1,1 km. Terrenget er relativt bratt de første 400 m. Det må påregnes en del sprengning i øvre del. Deretter flater det noe ut. På ca. kote 710 ligger en myr. Her er det planlagt å legge vannveien i ytterkant av myra. I nederste del av utbyggingsstrekningen er terrenget svært sidebratt ned mot elva, og her er det vanskelig å legge rør. Vannveien trekkes derfor bort fra elva den siste strekningen mot kraftstasjonen.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen bygges på kote 681(undervann) i et område der elva begynner å flate ut. Det er fjell i dagen på planlagt kraftstasjoneplassering. Kraftstasjonen tilpasses lokal byggeskikk og omliggende terreng. Det vil ifølge søker være begrenset innsyn til stasjonen og den vil ikke synes fra riksveien.

I kraftstasjonen installeres to Francis-turbiner med samlet maksimal slukeevne på 3,1 m³/s og minste driftsvannføring på 0,15 m³/s. Installert effekt blir på til sammen 2 MW. Transformatoren blir sannsynligvis 1,0 eller 6,6 kV til aktuelt spenningsnivå. Avløpet fra kraftstasjonen føres via en kort plastret kanal tilbake til elva. Langs elva oppstrøms kraftstasjonen bygges en ledemur for å skjerme stasjonen fra flom.

Kraftverket vil kjøre etter tilsiget.

Nettilknytning

Nettilknytning blir sannsynligvis en luftlinje med lengde 4,2 km til en 22 kV linje ved Bjørnarå. Dette er ikke endelig avklart på søknadstidspunktet.

Veier

Det bygges en midlertidig anleggsvei langs rørtraseen til inntak og stasjon. Tilkomst fra denne blir fra eksisterende avkjørsel fra riksveien, og ny bro på ca. kote 705. Det ligger en bro ved denne krysningen i dag, men den må oppgraderes. På befaring ble det oppgitt at dette krysningspunktet ikke var egnet, og at broa ikke kunne oppgraderes. NVE har ikke mottatt oppdaterte planer etter befaring. Vi forholder oss derfor til det som er omsøkt.

Etter endt bygging skal veien til inntaket etter planen nedgraderes til en ATV-vei eller tilsvarende standard. Veien til kraftstasjonen blir en permanent adkomstvei.

Massetak og deponi

Masser fra grøftegravingen mellomlagres langs rørtraseen under legging av rørene. Omfyllingsmasser for rørgroften hentes fra eksisterende massetak i nærheten, og toppes med stedlige masser. Ev. masseoverskudd fra grøften deponeres i terrenget vest for inntaket og/eller i ytterkant av myra på ca. kote 715.

Arealbruk

Søker har utarbeidet en tabell som viser midlertidig og varig arealbehov:

Område	Midlertidig arealbehov (daa)	Permanent arealbehov (daa)
--------	------------------------------	----------------------------

Inntak, riggområde ved inntak	ca. 2-3	ca. 1
Kraftstasjonsområde	ca. 2-3	ca. 1
Rørgate inkl. anleggsvei langs traseen og mulig deponi kote 715	ca. 29	-
Mellomlagring av rør	ca. 1-2	-
Atkomstvei til kraftstasjonen	ca. 3-4	ca. 3
Jordkabel	-	-
Sum	ca. 37-41	ca. 5

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

I kommuneplanens arealdel er utbyggingsområdet regulert som LNF-område uten vektlegging av formål.

Samlet plan (SP)

Vasstøylsåni er behandlet i SP som Edlansfoss kraftverk, med inntak i Lisle Bjørnvatn og kraftstasjon noe nedstrøms Edlandsfossen. Kraftverket som er skissert i SP ville fått en installert effekt på 2 MW.

Villreinområder

Tiltaket er planlagt i Setesdal-Austhei nasjonalt villreinområde. Det er utarbeidet en regionalplan kalt Heiplanen (full tittel er *Regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei*). Planen gir mål og retningslinjer for forvaltning av områdene. I planen er området Bjørnvatn kraftverk er planlagt i avsatt som et spesielt viktig trekkområde for villreinstammen (hensynssone trekkområde).

EUs vanndirektiv

Det er utarbeidet et planprogram for forvaltningsplan for vannregion Agder 2016-2021.

Tiltaket ligger i vannområde Otra som det allerede er utarbeidet en forvaltningsplan med tiltaksprogram for. Vasstøylsåni omfattes ikke av spesielle tiltak i planen.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 22.9.2015 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen, villreinnemnda og grunneiere. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Valle kommune er positive til utbygging av Vassstøylåne med Edlansfossen ved Bjørnevatn. Kommunen er positive fordi dette vil lette gjennomføringen av strømsprosjektet til hytteområdene ved Bjørnevatn.

Fylkesmannen i Aust-Agder (nå Aust-og Vest-Agder) fremmer innsigelse mot tiltaket. Innsigelsen er først og fremst begrunnet i at tiltaket er planlagt i et særlig viktig og godt dokumentert villrein-trekkområde. Utbyggingen av Bjørnevatn kraftverk kan etter Fylkesmannens vurdering bidra til at den samlede belastningen på trekkområdet blir så høy at det er risiko for at trekket på sikt stenges av, som igjen vil kunne føre til at antallet dyr på heia blir kraftig redusert pga. mangel på tilgjengelig vinterbeiteområder. Tiltaket er ifølge Fylkesmannen i strid med Heiplanen. Det ble avholdt innsigelsesmøte med Fylkesmannen 14.1.2016. Fylkesmannen opprettholder sin innsigelse.

Aust-Agder fylkeskommune anbefaler at det gis konsesjon til Bjørnevatn kraftverk. De påpeker at konsesjonsmyndighetene må vurdere ev. avbøtende tiltak ved tiltakene. Fylkeskommunen opplyser også i en epost om at kraftverket kan være i direkte konflikt med kjente automatisk fredete kulturminner og at det derfor må fremmes krav om undersøkelser jf. kulturminneloven § 9 i forbindelse med en ev. konsesjon.

Direktoratet for mineralforvaltning har ingen merknader til søknaden.

Statens vegvesen region sør påpeker at det må søkes om avkjørselstillatelse fra fylkesvei 45 i forbindelse med ny adkomstvei, og at denne må dimensjoneres for store kjøretøy og ellers være i samsvar med vegvesenets håndbøker.

Villreinnemnda for Setesdalsområdet går sterkt imot at det gis tillatelse til bygging av Bjørnevatn kraftverk da dette er planlagt i et viktig trekkområde for villrein som ellers er under stort press. Området tiltaket er planlagt i ligger i den siste korridoren som fortsatt ikke er nedbygget. De viser i den sammenheng til naturmangfoldloven § 10 om samlet belastning og Heiplanens retningslinjer.

Norges jeger- og fiskerforbund (NJFF) Aust-Agder er meget skeptisk til tiltaket, som er planlagt midt i et særs viktig trekkområde for villrein. De peker på at området brukes både vår og høst. NJFF ber om at planene stoppes.

Forum for natur- og friluftsliv (FNF) Agder går imot en utbygging av Bjørnevatn kraftverk, som ligger i et nedbørfelt som er uberørt av kraftutbygging og i et svært viktig villrein-trekkområde. De mener det bør foretas ny befarings langs elva for å utelukke at solblom (VU) finnes i området, da denne arten er registrert i nærområdet. FNF påpeker de at området er et mye brukt friluftsområde og at redusert vannføring vil gi redusert opplevelsesverdi. De viser til at Edlansfossen ser ut til å være en attraksjon og et naturlig stoppested for bilturister, med omfattende vardebygging.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 48 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 1,6 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 4,6 %. Hydrologisk regime er preget av dominerende vårflo og laveste vannføring på vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 190 og 99 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 104 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 3,1 m³/s og minste driftsvannføring 0,15 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 190 l/s om sommeren og 50 l/s om vinteren.

Kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne tilsvarende rett i underkant av 200 % av middelvannføringen, og foreslått minstevannføring på 190 l/s om sommeren og 50 l/s om vinteren. Det meste av restvannføringen vil da komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 53 dager i et middels vått år. I 49 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Resten av året vil vassdragets vannføring være bestemt av minstevannføringen. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 290 l/s ved kraftstasjonen.

Produksjon og kostnader

Med bakgrunn i de hydrologiske dataene, som er lagt frem i søknaden, har søker beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Bjørnvatn kraftverk til omtrent 6,2 GWh/år fordelt på 3,3 GWh vinterproduksjon og 2,9 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 25,3 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 4,10 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har i utgangspunktet ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Søker har imidlertid ikke tatt med kostnader for kraftlinjer på 2,3 mill. kr. Dette, samt en indeksjustering til 2015 prisnivå, gir en utbyggingspris på 7,06 kr/kWh. Anleggsbidrag er da ikke medregnet. NVE har også beregnet lønnsomhet ut fra energikostnaden over kraftverkets levetid (LCOE). For hovedalternativet har vi beregnet en LCOE på 0,52 kr/kWh. Tiltaket vil etter vårt syn ikke være lønnsomt selv om det inngår i elsertifikatordningen.

Naturmangfold

Villrein

Norge har gjennom internasjonale avtaler (Bernkonvensjonen) forpliktet seg til å ivareta villreinen. Villreinen i Norge representerer siste rest av den europeiske villreinstammen.

Bjørnvatn kraftverk er planlagt i villreinområde Setesdal Austhei, et leveområde og spesielt viktig trekkområde for villreinstammen. I regionalplan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiene og Setesdal Austhei (Heiplanen) har området status som hensynssone trekkområde. Området er dessuten, på grunn av sterkt press i områdene rundt, den siste gjenværende korridoren uten noe særlig med inngrep. Stenges denne vil villreinens nordområder avskjæres fra sørområdene. Trekket gjennom influensområdet er sentralt for utveksling mellom den nordlige og den sørlige delen av Austheia, og brukes i forbindelse med trekk to ganger årlig. Om våren foregår det trekk mot kalvingsområder og sommerbeite, mens dyra om høsten bruker området som trekkroute til vinterbeiteområdene. Vårtrekket er konsentrert til perioden april/mai, mens høsttrekket strekker seg mye lenger ut i tid, fra slutten av september til januar.

Den vedlagte miljørapporten er utarbeidet av Norconsult. I rapporten er konklusjonen at tiltaket i anleggsfasen vil gi stor negativ konsekvens for pattedyr. Konklusjonen begrunnes i områdets funksjon som trekkområde for villrein. Denne konsekvensgraden kan ifølge rapporten reduseres vesentlig dersom anleggsarbeidet legges utenom de viktige trekkperiodene, spesielt i perioden mellom begynnelsen av april og midten av mai.

I driftsfasen vurderes tiltaket å medføre middels negativ konsekvens, basert på økt grad av forstyrrelser i et viktig trekkområde for villrein.

Flere av høringspartene går imot en konsesjon til kraftverket fordi det vil berøre dette særlig viktige trekkområdet. Fylkesmannen har innsigelse til søknaden. Villreinnemnda går sterkt imot. Også NJFF og FNF går imot med begrunnelse i konsekvenser for villreinen.

Høringspartene viser blant annet til Heiplanen, hvor det står i retningslinjen for hensynssone trekkområde står: «Det skal ikke godkjennes byggetiltak som kan stenge av eller forverre dagens situasjon i disse trekkområdene.»

De påpeker også at den totale belastningen allerede er stor, og viser til en rapport utarbeidet av NINA (norsk institutt for naturforskning) som viser at området er ved en kritisk grense for hva som tåles av ny utbygging. Høringspartene nevnt over er samstemte i at det er vesentlig at det ikke bygges i dette området og med dette legger ytterligere press på villreinens trekkområder.

Det er ikke bare i anleggsfasen kraftverket vil ha negative konsekvenser for villreinen. En utbygging av Bjørnvatn kraftverk med inntak, en km lang rørtrasé, veibygging, kraftstasjon, og ikke minst lang luftlinje til tilknytningspunktet vil legge beslag på større arealer og øke trafikken til området. Tiltaket vil gi varige inngrep som vil ha virkninger i driftsfasen. Konflikten forsterkes betydelig av at området er sterkt belastet med hyttebygging og riksveien fra før, og det området som kraftverket er planlagt i er den eneste gjenværende «lommen» uten nevneverdig inngrep.

OEDs retningslinjer sier at tiltak som vil vanskeliggjøre nasjonal oppfyllelse av internasjonale avtaler ikke kan påregne å få konsesjon. Etter NVEs syn vil den samlede belastningen på området jf. naturmangfoldloven § 10, forsterke de negative konsekvensene for villreinen, og muligheten for gode avbøtende tiltak er etter vårt syn ikke tilstede.

I vår vurdering legger vi stor vekt på tiltakets negative konsekvenser for villrein.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Bjørnvatn kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 13.5.2016. FNF påpeker at det er gjort et funn av solblom (VU) i området, og mener det bør gjøres en ny befaring for å utelukke denne innenfor influensområdet. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Vi har derfor ikke bedt om en slik tilleggsutredning. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Bjørnvatn kraftverk er det villrein. Villreinen bruker området til trekk. En eventuell utbygging av kraftverket vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4, men med forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 grunnet konflikten med villreinens trekkområde, jf. vår vurdering lenger opp.

NVE har også sett påvirkningen fra Bjørnvatn kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen på villreinens trekkområde anses som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet, jf. vår vurdering lenger opp.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap

Edlandsfossen er en markert foss som er synlig fra riksveien. Nedstrøms fossen renner elva rolig noen hundre meter før helningen blir brattere, og elva renner striere ned mot planlagt kraftstasjon.

Flere av høringspartene påpeker at denne fossen er et markert landskapselement, som vil få redusert sin verdi vesentlig dersom vannet fraføres som omsøkt.

I følge OEDs retningslinjer bør inngrep som medfører bortfall eller vesentlig reduksjon av verdifulle landskapselementer av nasjonal, regional eller lokal betydning unngås. Etter NVEs syn er denne fossen i alle fall av lokal betydning. NVE legger også vekt på at fossen er svært tilgjengelig. Mulighetene for avbøtende tiltak kunne være å stoppe kraftverket i perioder, eller øke minstevannføringen. En økt minstevannføring vil imidlertid ikke kompensere fullt ut for ulempen, og fossen vil uansett få svekket sin verdi. Fastsettelse av minstevannføring og andre vilkår om avbøtende tiltak diskuteres og fastsettes i våre merknader til vilkår dersom det gis konsesjon. NVE legger ikke avgjørende vekt på ulempen for fossen, men vi vektlegger det sammen med andre ulemper i vår helhetsvurdering av konsesjonsspørsmålet.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Bjørnvatn kraftverk vil gi 6,2 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som vanlig for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneier[e] og generere skatteinntekter. Videre vil Bjørnvatn kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 6,2 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon med en utbyggingspris på 7,06 kr/kWh. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk, mens kostnaden er langt høyere enn det som er vanlig for småkraftverk. Selv om produksjonen isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2013-15) har NVE klarert drøyt 2,0 TWh ny energi

fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Bjørnvatn kraftverk er planlagt innenfor nasjonalt villreinområde Setesdal Austei, og i tillegg innenfor et område som er avsatt som hensynssone trekkområde i Heiplanen (regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei). Området anses som særlig viktig fordi det er lite inngrep i et trekkområde som ellers er under stort press. Norge har gjennom Bernkonvensjonen et internasjonalt ansvar for å ivareta denne villreinstammen. OEDs retningslinjer sier at tiltak som vil vanskeliggjøre nasjonal oppfyllelse av internasjonale avtaler ikke kan påregne å få konsesjon.

Vi har også vektlagt bortfall av Edlandsfossen som lokalt viktig og tilgjengelig landskapselement, men konsekvenser for villreinen og samla belastning i villreinens trekkområde har vært avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Vi har også merket oss at med en utbyggingspris anslått til over 7 kr/kWh og ikke mer enn ca. 6 GWh/år i ny produksjon så er fordelene ved tiltaket etter vårt syn svært begrenset.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Bjørnvatn kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.